

Oljelin 2006 från

Blått är flott. Inslaget av blå blommor i odlingslandskapet ökar. Förra året odlades nästan 10 000 hektar och intresset verkar tillta inför odlingssäsongen 2006. Foto: Hans Jonsson

Intresset för oljelin ökar och det finns goda skäl till det. Låga kostnader kan göra odlingen attraktiv. För den hågade linodlaren serveras här en odlingsstrategi från sådd till skörd inklusive råd för etablering av efterföljande gröda.

Av Sverker Bertilsson,
LRF Konsult, Vadstena

Oljelinodlingen har ökat de senaste åren i takt med stigande avräkningspriser och 2005 nådde odlingen nästan 10 000 hektar. Ännu är vi dock långt ifrån de stora arealerna i slutet av 1990-talet som då drevs upp av höga arealersättningar.

Lin en billig gröda

Det erbjuds idag fastpriser inför skörd 2006 på mellan 225-233 kronor per deciton (Svenska Lantmännen) beroende på leveransperiod. En

viktig faktor för linets relativt goda lönsamhet är de låga kostnaderna i odlingen. Cirka 2000 kronor per hektar för utsäde, gödsel, kemisk bekämpning, torkning, transport och avgifter placerar in linet bland de billigaste grödorna (kalkyl sid. 8). Då ingår dessutom en full glyfosat-behandling, primärt för avdödning men naturligtvis även med god effekt på kvickrot.

Skörd med variation

Den svåraste variabeln i kalkylen är skörden. Medelskörden de senaste fyra åren är drygt 1800 kilo per hektar med variation mellan knappt 1700 till drygt 2000 kilo per hektar. I de enskilda fälten är variationen större än så, med skördar på ner till långt under 1000 kilo per hektar och toppskördar på närmare 3000 kilo per hektar. Linet går generellt bra på jordar där andra vårgrodor trivs. För en god ekonomi i odlingen bör

avkastningen i snitt ligga på över cirka 1700 kilo per hektar. När man 2000 kilo per hektar börjar ekonomin bli riktigt intressant.

Men linkalkylen innehåller också ingredienser för nästa års gröda som en bonus. Förfruktsvärdet kan uppskattas till motsvarande våroljeväxter eller ärter, d. v. s. normalt mellan 800 och 1000 kilo per hektar. Dessutom ger linet goda möjligheter till reducerad bearbetning efter skörd med ytterligare kostnadsbesparingar som följd (se linkalkyl i faktaruta).

Etablera tidigt

Linnet tillhör de grödor som kan sås relativt tidigt. Men linet inte bara kan sås tidigt utan bör sås tidigt också. I lin har en tidig etablering nämligen en stor fördel, mycket beroende på den sena skörden. På kalla jordar får man dock se upp eftersom det även är viktigt med en jämn och snabb etablering på grund av ogräs-

bekämpning och risken för angrepp av linjordloppa. En jordtemperatur på över 8 grader kan tjäna som riktmärke för säker etablering. Eftersom lin är småfröigt ställs relativt stora krav på såbädden och placeringen av fröet. Sådjuget bör ligga på 1-2 cm och utsädesmängden på mellan 600 och 750 grobara kärnor per kvadratmeter. Det motsvarar oftast cirka 45-60 kilo per hektar. Lin rinner väldigt lätt, så upprepa gärna vridprovet och kontrollera utsådda mängder mot arealen så att inte utsädesmängden blir för stor.

Linnet är precis som våroljeväxter känsligt för skorpbildning före uppkomst. I dagsläget är sorten Taurus helt dominerande på grund av hög och jämn skördenivå och en inte för sen mognad.

Se upp med loppa

Vid uppkomst krävs att man är observant på angrepp av linjordloppa. Angreppen syns i form av gnagskador på hjärtbladen och vid kraftiga angrepp kan tillväxtpunkten skadas. Förekomsten är störst i traditionellt linintensiva områden som Östergötland och Mälardalen. Bekämpning sker med pyretroid. Växtskyddscentralerna skriver ofta om förekomsten i sina regionala växtskyddsbrief. Lin-

jordloppan har även en andra generation under sommaren som undantagsvis kan ställa till problem.

Svag i konkurrens

För ogräsbekämpning finns i dagsläget Ally, Gratil och MCPA att tillgå till en rimlig kostnad. De vanligaste kombinationerna är Ally + MCPA eller Gratil + Ally + MCPA. Lin är mycket konkurrenssvagt och dessa ogräsbekämpningar ger långt ifrån full effekt på många ogräs, så ogrästrycket bör inte vara för stort för en lyckad odling. Speciellt senap och oljeväxter kan ställa till problem eftersom de ger stora rensningskostnader, medan andra ogräs som t. ex. snärjmåra ställer till problem framförallt i skördearbetet. Gräsogräs och flyghavre bekämpas bra med Focus Ultra eller Select vid behov, men eftersom kostnaden för dessa preparat blir ganska hög ställer det krav på en hög skördenivå för att behålla lönsamheten.

N-gödsla modest

Lin har inte så stora krav på gödslingsnivåer. Det viktigaste är att inte gödsla för mycket så att man får problem med att linnet lägger sig. På gårdar utan stallgödsel brukar nivåer på 45-65 kilo kväve per hektar vara

lagom. Svavelbehovet är som för oljeväxter ganska högt, så med tanke på den låga gödslingsnivån bör svavelhalten vara relativt hög i gödselmedlet.

Avdödning lämplig

Kemisk nedvisning är inte nödvändig i alla fall, men bör nog rekommenderas till nya odlare och används av huvuddelen av de etablerade odlarna. Inte minst är ett tungt skäl för kemisk nedvisning att få en bra halm att pressa. Ekonomiskt sett är glyfosat huvudalternativet vilket även ger en kvickrotsbekämpning i växtföljden. Behandlingen ska sättas in cirka 10-14 dagar före skörd. Fröna ska huvudsakligen ha övergått till brun färg. Missar man denna tidpunkt kan man även behandla med Reglone cirka 7-10 dagar före skörd. Detta alternativ är dyrare, men ger en klart bättre avdödning av stjälken och kan vara ett huvudalternativ vid kraftig gröda om inte kvickrot finns i fältet.

Jämn inmatning A och O

Normal skördetidpunkt för lin är i september även om de senaste gynnsamma höstarna har sett en del augustitruskningar. Tidigare odla-

Fyra tips för lintröskning

Nedan följer några tänkbara problem med förslag till åtgärder:

1. Kniven skär inte av linnet

En skarp kniv är A och O vid lintröskning. Kontrollera också att kniven inte glappar för mycket mot fingrarna. Flera vana linodlare byter kniv före lintröskningen.

2. Linnet lindar sig kring inmatningsskruven

Modernare tröskor har större diameter på inmatningsskruven och drabbas sällan av detta problem, men om det händer kan man linda tejp över skarvar och andra platser där det fastnar, samt minska vinkeln på inmatningsfingrarna.

3. Linnet lindar sig i haspeln

Vid sidan av kniven är detta det vanligaste problemet. Haspeln ska helst inte användas alls eller så lite som möjligt. Om man måste använda den kan man montera plaströr på haspelrören eller fixera fjädertandsaxlarna så att de inte roterar. Om det börjar linda sig, stanna omedelbart och ta loss linnet innan det fastnar ordentligt.

4. Övrigt

Linnet kan även linda sig runt axlarna i inmatningselevatoren, speciellt när linnet är kort. Samma sak gäller här som ovan, nämligen att eliminera alla vassa punkter där lindningen börjar och kontrollera t. ex. vid tömning så att lindningen upptäcks innan något går sönder. Kontrollera även tätheten på tank och elevatorer så att linnet inte rinner ut.

Svag i kamp. Oljelinet är dessvärre ingen konkurrenskraftig gröda. Det gäller därför att hålla ogräset på mattan. Tillgängliga ogräspreparat som Ally, MCPA och Gratil ger sällan fullgod effekt på många ogräs. Lågt ogrässtryck på fältet är därför ett gott tips för en säker linodling. Foto: Jens Blomquist

des en del senare sorter där skörd i oktober inte var helt ovanligt, men idag är nog huvuddelen av linet bärgat i mitten av september.

Historier om svårtröskat lin har nog de flesta hört, men det finns

egentligen bara ett problem vid skörden, nämligen att få in grödan jämnt i tröskan. Allmänt sett brukar de flesta säga att problemen blir störst när man kör för långsamt, så prova att höja hastigheten innan

du börjar med andra åtgärder. En annan erfarenhet som erfarna odlare för fram är att det gäller att ha tålmod, eftersom många problem uppträder främst vid för tidig skörd. Standardutrustning för lintröskning bör också vara en skarp morakniv, någonstans hänger det sig alltid, och lin är segt att skära av. Några konkreta tips och råd vid lintröskningen hittar du i faktarutan sid. 7.

Direktsådd lämpligt

En av de stora vinsterna med oljelin är förfruktsvärdet och att grödan ger mycket lite skörderester och därmed bör lämpa sig för direktsådd och reducerad bearbetning. Många stöter dock på problem vid sådd av höstvetete efter lin med igensatta såmaskiner osv. För att få bra förutskattningar för reducerad bearbetning bör halmen helst bärgas. Den har mycket bra egenskaper för eldning i halmpannor så avsättningen bör inte vara för svår. Olika såmaskiner klarar också av linet olika bra. Såmaskiner utan skivbillar lämpar sig endast i undantagsfall för ändamålet, oftast är de för täta för att låta linets skörderester passera igenom bra och skivbillsmaskiner är därför att föredra.

Justera billarna

På skivbillsmaskiner med dubbla tallrikar bör inga problem uppstå. På maskiner med enkla tallrikar (t. ex. Rapid) är det viktigt att justera tallrikar och billar så att tallrikarna snurrar lätt utan att glappet mellan tallrik och bill blir för stort. Man kan även minska billens vinkel så passerar skörderesterna enklare.

Vissa odlare anser att föregående bearbetningar försvårar sådden medan andra säger tvärtom. Sanningen ligger någonstans mittemellan. Det viktigaste är att ha ett bra jordmotstånd kvar så att tallrikarna snurrar, eftersom ett alltför löst bruk gör problem troligare.

Lycka till med linodlingen 2006! ☐

Låga kostnader ger pengar över

Intäkt

Frö	1700 kg/ha à 225kr/dt	3825 kr/ha
Summa Intäkter		3825 kr/ha

Kostnader

Utsäde	50-60 kg/ha	440 kr/ha
Gödsel	60 kg N, 13 kg P, 13kg K	750 kr/ha
Ogräs, insekter, avdödning		400 kr/ha
Torkning, transport, avgifter		500 kr/ha
Summa Kostnader		2090 kr/ha

Kvar till maskinkostnader, arbete m m **1735 kr/ha**

På plussidan finns också ett positivt förfruktsvärde i spannmål på 800-1000 kg/ha samt möjlighet att förenkla efterföljande jordbearbetning och därmed spara på kostnaderna. Linhalmen är fin att elda i halmpanna så den kan också inbringa extra kronor. Naturligtvis tillkommer dessutom det frikopplade gårdsstödet som för andra grödor.